

Записки НТШ. – Т.СХСШ. – Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 1976; *Мігоцький 2000*: Мігоцький З. Жанр // Лепкий – художник // Бережани 1375 – 2000. Збірник статей та матеріалів. – Тернопіль, 2000.; *Подуфалий 1991*: Подуфалий В. Жанр // Богдан Лепкий як маляр. –Тернопіль, 1991. – №3. – С.58 – 60; *Смик 1996*: Смик Р. Жанр // Богдан Лепкий як іконописець // Повернення Україні Богдана Лепкого. – Кн.1. – Друге доповнене видання. – Нью – Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1996.; *Федорук 2001*: Федорук О. Жанр // Богдан Лепкий і поступ національної мистецької школи // Високе небо Богдана Лепкого: Спроба антології у публіцистиці, поезії, пісні. – Тернопіль, 2001.; *Щумська-Мороз 1992*: *Щумська-Мороз* І. Жанр // Богдан Лепкий – маляр і мистецтвознавець // Література і мистецтво, 1992. – 9 груд.;

Стаття являється попыткою обобщення и анализа сборки изобразительных работ музея Богдана Лепкого в городе Бережаны Тернопольской области. Через отдельные произведения указанного музея исследовано малярное наследие художника Богдана Лепкого, охарактеризовано творческую манеру и стилиевые особенности его полотен.

Ключевые слова: рисунок, живопись, стилистика, форма, условность.

Віталій Назарець, доц. (Рівне)

УДК 821.161.2”18-19”

ББК 83.3(4 Укр)

Жанрові форми адресованої лірики Богдана Лепкого

Стаття присвячена аналізу жанрового феномену адресованої лірики та її репрезентації у поезії Б. Лепкого. Досліджуються жанрові форми адресованої лірики Б.Лепкого, їх типологія та поетика.

Ключові слова: адресована лірика, жанрова форма, послання, присвята, віршований лист.

Nazarets V.M. Genre forms of B.Lepkii's addressing lyrics.

The article is devoted to the analysis of addressing lyrics genre phenomenon and its representation in B.Lepkii's poetry. Genre forms of addressing lyrics, their typology and poetics are investigated.

Key words: addressing lyrics, genre form, epistle, dedication, rhymed letter.

Серед нагальних завдань сучасного літературознавства важливе місце посідає проблема осмислення жанрової природи ліричного твору, розробка генетичних концепцій, які б враховували теоретичний досвід, напрацьований літературознавцями ХІХ та ХХ ст. і водночас пропонували нові підходи до осмислення цього складного явища.

Справді, природа та специфіка ліричного жанру – одне із найбільш важливих і водночас – найбільш дискусійних питань сучасного літературознавства. Гостроту цього питання засвідчує хоча б вже той факт, що проблематичним є не лише визначення чітких критеріїв жанрового виокремлення тих або інших типів ліричних творів, часто під сумнів ставиться сам факт існування в ліриці такої, здавалося б, цілком усталеної категорії як жанр. Поряд з прибічниками теорії жанрової «атрофії» лірики (С. Аверінцев, М. Андреев, П. Грінцер, Г. Маркевич, О. Михайлов, В. Сквозніков та ін.) все більше представників сучасного літературознавства схиляються до думки про те, що поетичний текст принципово не може існувати у позажанровому «вакуумі» (Г. Нудьга, А. Каспрук, М. Гнатюк, І. Волкова, М. Сулима, М. Бондарь, Е. Соловей, О. Астаф'єв, М. Ткачук, М. Кодак, Ю. Ковалів, Ю. Клим'юк, О. Ткаченко, Л. Фрізман, І. Грінберг, Н. Лейдерман, В. Грехнев, С. Бройтман, В. Халізеєв, О. Зирянов, А. Боровська та ін.), відтак мову потрібно вести не про зникнення з літературно-історичної арени поетичних жанрів як таких, а про появу нових жанрових сполук – неканонічних жанрів та метажанрових утворень. Теоретичні питання типології та поетики подібних генетичних структур лише починають досліджуватись вітчизняним літературознавством, тому поле для наукових пошуків залишається усе ще відкритим. Метою статті є аналіз жанрового феномену адресованої лірики та її репрезентації у поезії Б.Лепкого.

Поряд з поняттям «жанр» у сучасному літературознавстві існує й уявлення про певні метажанрові утворення. Діапазон теоретичної уживаності даного поняття є надзвичайно широким. Загалом метажанр можна визначити як таке синтетичне художнє утворення, яке вбирає до себе ряд окремих жанрів, споріднених за певними структурно-семантичними ознаками. До подібної синтетичної сполуки і відноситься адресована лірика як загальне означення такого метажанрового утворення, що вбирає до себе поетичні жанри з підкресленою адресною настановою, інакше кажучи – жанри, в яких предметом зображення виступає комунікація із внутрішньотекстовим адресатом.

Найчастіше літературознавці виокремлюють три основні жанри (а у контексті їх метажанрової належності логічніше називати їх жанровими формами, у значенні різновидів більш загального поняття) адресованої лірики – послання, присвяту і віршований лист. Виступаючи як художня модифікація певного загального для них інваріантного цілого (адресованої лірики), усі ці три жанрові форми, відповідно, виявляють такі генологічні ознаки, які, з одного боку, є спільними для них, свідчать про їх належність саме до даного метажанрового утворення, з іншого боку, вказують на їх дещо відмінний, специфічний спосіб вияву загальних для даного метажанрового утворення генологічних принципів, що, власне й дає теоретичні підстави розглядати їх як виокремлені жанрові форми.

Хоча усі три жанрові форми відомі з часів античності, провідною з них (принаймні, в кількісному відношенні, а також у теоретичних рефлексіях дослідників) виступає послання (в класицистичному варіанті – епістола), яке, фактично, й сприймається як інваріантна модель адресованої лірики. Дійсно, саме послання, на думку дослідників, у найбільш відчутній формі концентрує у собі «родові» генологічні ознаки адресованої лірики: підкресленість адресної настанови, наявність внутрішньотекстового адресата, імітація діалогу між автором і адресатом, маркованість адресної настанови заголовком вірша та численними формами введеного до тексту «зверненого слова». В двох інших жанрових формах адресованої лірики – присвяті і віршованому листі ці ознаки або не виявляють себе так чітко, або ж виступають у дещо ослабленій (з погляду підкресленості адресної настанови) формі.

Віршований лист семантично і структурно ближче до свого прозового аналога – побутового листа. На відміну від послання, лист зазвичай передбачає більш інтимізовану, відкриту і безпосередню інтонацію без присмаку маніфестованості, більш особистісну і так би мовити, менш «олітературену», наближену до реального побуту та контексту його спілкування: «Різниця полягає у тяжінні послання до узагальненої інтонації звернення до партнера по діалогу, а листа – до особистісної, між ними утворюється відносна опозиція на зразок тієї, що існує між, з одного боку, одою та дифірамбом, з іншого, між віршованою сатирою та епіграмою тощо. Доцільність такого розмежування підтверджується загальною тенденцією європейського літературного процесу – індивідуалізацією лірики, особливо відчутною у посткласицистичну добу. Невипадково, наприклад, на початку ХІХ ст. в російській поезії (К.Батюшков та ін.) стає популярним жанр дружнього послання з типовою для нього постаттю ліричного героя, жанр, який структурно є перехідним між посланням та листом» [Іванюк 2001: 182].

Лист може представляти з себе не лише власне лист як інформаційне повідомлення, а й містити у собі певні рефлексії автора (відправника) з приводу обставин його написання, відправлення або отримання, його значення для автора або ж адресата твору. Адресна настанова листа дещо ослаблюється в тому розумінні, що лист зазвичай не передбачає імітації діалогічного спілкування і не містить уявних реплік у відповідь адресата, якому спрямовується повідомлення.

Присвята – поняття, яке має подвійний термінологічний статус: «1) вказівка автором особи, честь або пам'ять якої він має намір вшанувати своїм твором; як правило передує самому твору, може бути лаконічною або більш розлогою... 2) поетичний жанр – віршоване звернення до певної особи (інколи – до пам'ятного для поета місця, якоїсь побутової реалії...), що містить мотиви звернення, характеристику адресата або самого автора; у цьому випадку може зближуватись із посланням. Інколи присвята відокремлюється від твору, до якого була адресована і перетворюється на окремий ліричний твір» [Гаспаров 1987: 290].

Характер авторської адресної настанови у присвяті ще більш ослаблений, ніж у посланні та віршованому листі, у тому сенсі, що присвята, як і лист, зазвичай не створює (як у посланні) комунікативної ситуації умовно-діалогічного спілкування. Внутрішньотекстовий адресат у присвяті присутній, але, на відміну від листа, він може бути неназваним (виявленим у вигляді анонімної особи, до якої звертається автор) або винесеним за безпосередні текстові межі – у заголовок чи епіграф до твору.

Окремі дослідники вважають, що до жанру присвяти слід віднести й такі адресовані тексти, які спрямовані на так званого умовного, біографічно не персоналізованого адресата (об'єкти живої і неживої природи, міфопоетичні образи, абстраговані поняття тощо). Так, зокрема В.Краснокутський вважає, що «послання – жанр принципово незбалансований: варіативність закладена у його природі, якщо звернення до адресата втрачає свою структурну роль (наприклад через те, що адресат послання – умовна постать) «послання набуває іншої ліричної якості», окреслюється навіть тенденція «трансформації послання у суто умовний за формою вірш, в якому звернення до адресата видозмінюється у присвяту» [Краснокутський 1974: 29 – 30, 33].

До присвят слід, очевидно, також віднести і адресовані поетичні тексти, в яких адресна настанова має характер приурочення до такої конкретної життєвої ситуації (побутового випадку), що в

художньому відношенні не претендує на символічне або ідейно-тематичне узагальнення і стосується саме одиничних, особистісних біографічних обставин життя автора поетичного твору.

Особливості адресної настанови в присвяті найчастіше призводять до того, що власне адресацію (спонукання до спілкування, уявного діалогу) заміщує номінативна функція (пов'язана із більш чи менш деталізованим описом певних обставин життя та діяльності адресата, оцінки їх загального – суспільного або особистісного – співвіднесеного із індивідуальним естетичним, морально-етичним, світоглядним досвідом автора значення), чи, принаймні, автокомунікативна функція, коли згадка про адресата служить спонтанним поштовхом до асоціацій, прямо не пов'язаних із його особою, і виливається в авторський монолог, спрямований на таке ліричне самоозначення, у якому зв'язок між адресантом і адресатом майже не відчувається.

Поетичний спадок Б. Лепкого містить достатньо значну кількість зразків адресованої лірики, які репрезентують усі три її жанрові форми: послання, присвяту, віршований лист. Крім того, частину своїх адресованих текстів Б. Лепкий об'єднує у поетичні цикли, такі як «Велетам» та «Весною».

Жанрова форма послання представлена у поезії Б. Лепкого кількома тематичними різновидами. Насамперед це *громадянське послання з одичною настановою*. Ця тематична модифікація характеризує тип громадянського послання, яке відзначається підкреслено урочистою, піднесеною емоційною атмосферою і спрямоване на пафосне звеличення та уславлення свого внутрішньотекстового адресата. Зразком подібного адресованого тексту у поезії Б. Лепкого є вірш «Крушельницькій», присвячений постаті відомої української співачки Соломії Крушельницької. З пристрасним пафосом поет вітає повернення співачки на батьківщину, порівнюючи її з «чудовою пташиною», що повернулася «з чужиньки до рідного краю». Компліментарна інтонація поєднується у творі із підкреслено шанобливою формою звертання «на Ти», але з великої літери, звеличенням адресатки твору, яку поет співставляє із борцем-пророком, гідним «безсмертного храму слави».

Інший тематичний різновид – *громадянського послання з дидактичною настановою* – представляє вірш Б. Лепкого «Далекий я вам». Даний тематичний різновид, як і послання з одичною настановою, зазвичай має підкреслено піднесений, урочистий пафос, проте функціонально спрямований не на звеличення адресата, а на його просвітництво, повчання, відтак просякнутий семантикою дидактики та моралізаторства. Внутрішньотекстовий адресат вірша – «краєни милі тілом і душею», земляки, до яких звертається поет із проханням гідно оцінити сенс його поетичного служіння народові: «Та певний я, що завтра, так як нині, / І за багато ще, багато літ, / Останеться поезія людині, / Як спомини лишаються дитині, / За котрими йде вона в дальший світ... // Забудьте ви мене за злобою, сплетнею, / За хмарою лукавих хитрих слів / Я певний: не один над книжкою моєю / Замислиться і задрожить душею, / Зриваючись до краєвих, ліпших днів». [Лепкий 1990: 219].

Зустрічаємо в поезії Б. Лепкого й зразки *дружнього послання*. На відміну від громадянського, дружнє послання не передбачає офіційність покладеної в основу адресації діалогічної настанови і, навпаки, спрямоване на атмосферу невимушених товариських або безпосередньо дружніх стосунків між автором та його адресатом. Якщо громадянське послання генетично пов'язане з класицистичною епістолою та одою, то дружнє послання генетично найбільш близьке до елегії і фактично виникає на її основі і у такому вигляді канонізується у поетичних творах представників сентименталізму та романтизму. Одним з найпоширеніших типів даного тематичного різновиду є дружнє послання на елегійній основі. Його діалогічна настанова має більш або менш (в залежності від міри духовної близькості адресанта і адресата) товариський характер і спрямована на вільний (не заангажований приписами етикету та офіціозу) обмін думками, почуттями, інформацією з приводу тих або інших ділових, творчих стосунків, що зв'язують автора та його адресата, а також певних біографічних обставин, що стосуються життя автора або його адресата. Саме такий образ внутрішньотекстового адресата створений Б. Лепким у посланні «Василеві Стефанику». Як відомо, обох митців зв'язувала багатолітня міцна дружба та творчі взаємостосунки, що значною мірою знайшло своє відображення у творі, адресованому Б. Лепким В. Стефанику. Характер звернення Б. Лепкого до адресата твору, його форма, звісно, не позбавлені інтонацій шанобливого ставлення, яке, втім, має й цілком товариське, дружнє емоційне забарвлення.

Значна кількість текстів адресованої лірики Б. Лепкого відноситься до *любовного послання* («Забути – але як?», «Час рікою пливе», «Здорова, мила!», «Як сонце згасне» та ін.). Тематичний різновид любовного послання до певної міри можна розглядати як семантичний аналог дружнього послання, але з діалогічною настановою на контекст спілкування, обумовленого наявністю у адресанта і адресата (або тільки у адресата) інтимних, любовних почуттів. Як і дружнє, любовне послання має чітко виражену елегійну основу, але в останньому випадку вона набуває більш медитативного, пов'язаного із самозаглибленням ліричного «я» у внутрішній світ своїх почуттів характеру.

Жанрова форма *віршованого листа* у поетичній творчості Б. Лепкого репрезентована таким його тематичним різновидом як *лист інформативного типу*. Даний тип віршованого листа умовно стилізується під свій прозовий аналог, тобто звичайний приватний лист, написаний прозою. Зіставність цих двох епістолярних зразків, справді, умовна, оскільки у випадку із віршованим листом ми маємо справу, по-перше, із художнім твором, по-друге, із твором ліричним, що, відповідно, визначає його специфіку, пов'язану із необов'язковістю дотримання загальноприйнятих правил епістолярного спілкування, а також художньо мотивованою трансформацією типової схеми приватного листа. Водночас, віршований лист інформативного типу композиційно й тематично спирається на основні структурно-семантичні контури приватного листа, а декларована ним діалогічна настанова спрямовується на вираження саме об'єктивованої інформації, тобто такої, що має на меті не авторську саморефлексію, а певний зовнішній по відношенню до неї зміст, що стосується інформаційних запитів адресата або необхідності його характеристики. Так, «Лист від Устияновича» Б. Лепкого відтворює реальні життєві взаємини двох відомих українських письменників, а саме – лист, з яким Микола Устиянович, дізнавшись про хворобу Маркіяна Шашкевича, звертається до останнього аби запропонувати йому приїхати в гори і пройти лікування сироваткою з овечого молока, яка начебто лікує від туберкульозу. До інформативного типу відноситься й «Останній лист Катрусі» Б. Лепкого, стилізований під лист, який пише сільська дівчина коханому, що пішов із військом на війну.

Найбільш чисельною в поетичному спадку Б. Лепкого є жанрова форма присвяти. Семантика діалогічності, у порівнянні із посланням та віршованим листом, в адресній настанові присвяти дещо (але у різній мірі) ослаблена. Градація міри ослабленості настанови на діалогічність ліричної комунікації у присвяті дозволяє виділити три її тематичні різновиди: 1) присвята ситуативна; 2) присвята умовна; 3) присвята асоціативна.

У *ситуативній присвяті* адресація виражена найбільш чітко і безпосередньо. Адресний характер ситуативної присвяти визначає ситуація, привід, що обумовили бажання адресанта відгукнутися на них певним ліричним волевиявленням. Приводом для створення ситуативної присвяти зазвичай виступає та чи інша приватна, побутова подія, що характеризує обставини повсякденного – ділового, дружнього, родинного, інтимного спілкування автора та його адресатів, або подія, яка викликала серед громадськості певний суспільно-значимий резонанс. Прикладом першого інформаційного приводу може служити вірш Б. Лепкого «Намалюй мені, друже, картину...»: «*Намалюй мені, друже, картину, / Щоб я мав який спомин по тобі, / Намалюй мені гріб, а на гробі / Білий хрест і червону калину*». [Лепкий 1990: 54].

Ситуативні обставини, покладені у основу цієї присвяти сам Б. Лепкий коментував так: «Генезу цього вірша пригадую собі. Я прийшов у Львові до д-ра Маковея, який був тоді одним з редакторів «Літ(ературно)-Наук (ового) Вісника». У нього на стіні висів образ Куриласа, сільський похорон. Цвинтар, дерева гнуться від вітру, хоругви, піп, домовина, люди. Я погадав собі: не можна б намалювати простіше: хрест, а над хрестом калина або: підгірський провал, одним берегом вгору йде «він», а другим, вділ, - «вона». Я не раз пробував намалювати таку композицію, та вона не вдавалася мені. Аж пізніше те, чого не міг висловити красками, передав словом» [Лепкий 1990: 362].

Прикладом інформаційного приводу, породженого певним суспільно-значимим резонансом, можуть служити дві присвяти Б. Лепкого «Миколі Лисенкові (на спомин 7.XII 1903)» та «Чупринці», написані з метою посмертного вшанування пам'яті про визначних діячів вітчизняного мистецтва.

В *умовній присвяті* діалогічність адресної настанови виявлена достатньо чітко, але виглядає семантично ослабленою, оскільки адресатом таких ліричних присвят виступає не реальна, фактично-біографічна, персоналізована або узагальнена особа, а фіктивний персонаж – пісня («О Пісне...»), «До народної пісні»), річка («До Черемоша», «Порадь мені»), човен («На лодці», «Лодко на голубих хвилях»), об'єкти рослинного світу («Ялиця», «До одинокої ялиці», «Я вас жалую», «На склоні гір», «Бувайте здорові!»), країна або місцевість («До рідного краю»), елементи природного ландшафту («Гори мої, гори») та ін. Семантична ослабленість діалогічної настанови у таких ліричних творах обумовлена насамперед тим, що сам факт звернення автора до умовного, фіктивного персонажа означає принципову неможливість зворотнього комунікативного зв'язку, тим самим фактично переводить потенційну діалогічність адресної настанови у площину автокомунікації, тобто опосередкований (шляхом звернення до фіктивного, не діалогічного за своєю природою адресата) діалог автора із самим собою.

Діалогічність адресної настанови в *асоціативній присвяті* ще більше ослаблена за рахунок того, що зовні вона може й не набувати чітких ознак адресованого тексту. Однак, діалогічність у ній усе ж таки зберігається й, як правило, знаходить свій вияв у зовнішніх, рамкових елементах структурно-семантичної організації ліричного твору (заголовку, присвяті, епіграфі). При цьому адресно декларований компонент заголовкового комплексу і зміст самого ліричного твору взаємодіють за

принципом психологічного паралелізму: особа адресата асоціюється у свідомості автора з тими чи іншими життєвими ситуаціями, природними картинами, певними усталеними людськими типами та характерами, ціннісними настановами морально-етичного або ідейно-філософського порядку.

Так, у вірші Б. Лепкого «Ну що ж!.. Пройшли гарячі дні...» із підзаголовком «Товаришам присвята» спогад про весну навіть асоціації про приємний час спілкування із друзями. В іншому творі «Поганий день. То дощ, то сніг...» підзаголовок «Пам'яті забутого співця... І - не одного...» асоціативно породжує сумну картину поховання безіменного поета, якого в останню путь проводжають лише його пісні. Присвяти Т.Шевченкові («В Тарасові роковини») та П.Грабовському («Павлові Грабові») асоціативно нав'язані морально-етичними та соціально-політичними настановами, що їх своєю творчістю і усім своїм життям декларували обидва великі поети.

Отже, важливу частку поетичного спадку Б. Лепкого становить адресована лірика, представлена жанровими формами послання, віршованого листа, присвяти. Поезію Б. Лепкого характеризує й достатньо значне представництво тематичних різновидів окремих жанрових форм адресованої лірики: громадянське послання з одичною настановою («Крушельницькій»), громадянське послання з дидактичною настановою («Далекий я вам»), дружнє послання («Василеві Стефанику»), любовне послання («Забути – але як?», «Час рікою пливе», «Здорова, мила!», «Як сонце згасне» та ін.), віршований лист інформативного типу («Лист від Устияновича», «Останній лист Катрусі»), ситуативна присвята («Намалой мені, друже, картину...», «Миколі Лисенкові (на спомин 7.XII 1903)», «Чупринці»), умовна присвята («О Пісне...», «До народної пісні», «До Черемоша», «Порадь мені»), («На лодці», «Лодко на голубих хвилях», «Ялиця», «До одинокої ялиці», «Я вас жалую», «На склоні гір», «Бувайте здорові!», «До рідного краю», «Гори мої, гори» та ін.), асоціативна присвята («Ну що ж!.. Пройшли гарячі дні...», «Поганий день. То дощ, то сніг...», «В Тарасові роковини», «Павлові Грабові»). Перспективами подальшого дослідження жанрових форм адресованої лірики Б. Лепкого може стати вивчення художньої специфіки їх суб'єктної, сюжетно-композиційної та образно-стилістичної організації.

Література: Гаспаров 1987: Гаспаров М.Л. Посвящение / М. Л. Гаспаров // Литературный энциклопедический словарь / Под общ. ред. В. М. Кожевникова и П. А. Николаева. – М.: Советская Энциклопедия, 1987. – С. 290; Іванюк 2001: Іванюк Б. П. Епітафія. Епітафій / Б. П. Іванюк // Лексикон загального та порівняльного літературознавства / Буковинський центр гуманітарних досліджень / Анатолій Волков. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. — С. 182; Краснокутський 1974: Краснокутський В.С. Дружеское послание арзамасского круга / В.С.Краснокутський // Филология: Сб. студенческих и аспирантских работ МГУ. – М.: Изд-во МГУ, 1974 – С. 28 – 39; Лепкий 1990: Лепкий Б.С. Поезії / Б. С. Лепкий; Редкол.: В.В.Біленко та ін.; Упоряд. Всул. Ст. і прим. М.М.Ільницького. – К.: Рад. письм., 1990. – 383 с.

Назарець В.Н. Жанровые формы адресованной лирики Б. Лепкого.

Статья посвящена анализу жанрового феномена адресованной лирики и ее представительства в поэзии Б. Лепкого. Исследуются жанровые формы адресованной лирики Б.Лепкого, их типология и поэтика.

Ключевые слова: адресованная лирика, жанровая форма, послание, посвящение, стихотворное письмо.

Луїза Оляндер, проф. (Луцьк)

УДК 821.161.2.09

ББК 83.3 (4Укр)6-8

Людина і часопростір в історичній прозі Богдана Лепкого

Розглянуто прийоми зображення історичного часопростору XVIII ст. і людини в ньому в Б. Лепкого, розкрито роль «живописних полотен» у художній системі історичних повістей письменника.

Ключові слова: часопростір, площина, перспектива, тезаурус, портрет, жанрова картина, структура, художня система.

Oliander L.K. Man and Chronotop in Bohdan Lepkyi's Historical Prose

Ways of representation of historical chronotop of the XVIII century and a man in it in B. Lepkyi's works are examined, the role of "picturesque paintings" in literary system of the writer's historical stories is revealed.

Key words: chronotop, plane, prospects, thesaurus, portrait, genre picture, structure, literary system.

У нашому сьогодні Б. Лепкий не залишався поза увагою дослідників, але осмислення тайни лепківської майстерності, якою написані письменником історичні романи слугують пізнанню життя, перетворюючи його, потребує подальших зусиль літературознавства. Актуальність порушеної в статті